

Ilo kasvaa liikkuen

Varhaiskasvatuksen liikkumis- ja hyvinvointiohjelma

1

Ilo kasvaa liikkuen -ohjelma

- Valtakunnallinen varhaiskasvatuksen liikkumis- ja hyvinvointiohjelma, jota toteutetaan ja kehitetään laajassa poikkihallinnollisessa yhteistyössä.
- Ohjelmaan voivat ilmoittautua varhaiskasvatusyksiköt ja kunnat. Ohjelmaan liittyminen on maksutonta.
- Ohjelman tavoitteena on, että jokaisella lapsella on päivittäin mahdollisuus liikkumiseen ja liikunnan iloon.
- Ilo kasvaa liikkuen -ohjelma on osa Liikkuva koulu -ohjelmakokonaisuutta, johon kuuluvat myös peruskoulujen Liikkuva koulu -ohjelma sekä toisen ja korkea-asteen Liikkuva opiskelu -ohjelma.
- Ilo kasvaa liikkuen -ohjelmaa koordinoi LIKES-tutkimuskeskus. Ohjelman strategisesta johtamisesta vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriö (OKM) ja Opetushallitus.
- Ilo kasvaa liikkuen -toiminta käynnistettiin vuonna 2012 Nuoren Suomen kokeiluna. Ohjelma siirtyi OKM:n esityksestä Liikkuva koulu -ohjelman yhteyteen Olympiakomiteasta vuonna 2017.

www.ilokasvaaliikkuen.fi

Facebook: @ilokasvaaliikkuen

2

Kehitystyö Ilo kasvaa liikkuen -ohjelmassa

- Ohjelmaan voivat ilmoittautua mukaan
  - varhaiskasvatusyksiköt (päiväkoti, perhepäivähoito, avoin varhaiskasvatus)
  - kunnat (varhaiskasvatuksen johto/hallinto).
- Ohjelmaan ilmoittautuneet yksiköt saavat käyttöönsä ohjelman tarjoamat konkreettiset työkalut ja tukimateriaalit. Ohjelmaan liittyminen on maksutonta.
- Kehittämistyö Ilo kasvaa liikkuen -ohjelmassa lähtee liikkeelle yksikön omista tarpeista ja lähtötilanteesta.
- Kehitystyö on jaettu kolmeen vaiheeseen
  - Tutustu
  - Kehitä
  - Tee näkyväksi
- Kaikki ohjelmaan ilmoittautuvat yksiköt ja kunnat saavat tunnukset [ohjelma-alustalle](#).

TUTUSTU KEHITÄ TEE NÄKYVÄKSI

3

Materiaalit kehittämistyön tukena

- Ohjelmaan ilmoittautuneet yksiköt saavat tunnukset ohjelma-alustalle ja käyttöönsä ohjelman tarjoamat konkreettiset työkalut ja tukimateriaalit kuten
  - Pienten askelten -työkalu
  - Nykytilan arviointi -työkalu
  - oma käsikirja varhaiskasvattajille, johtajille ja kuntatoimijoille.
- [Ohjelman verkkosivuilla](#) on myös paljon materiaalia, joka on vapaasti kaikkien varhaiskasvattajien käytettävissä.
  - Ideaoppaat ja ohjelma-asiakirja [Materiaalit-osiossa](#)
  - [Ideat-osiossa](#) konkreettisiä vinkkejä ja kumppaneiden palveluita
- Materiaalit on koottu yhteistyössä varhaiskasvatusyksiköiden ja varhaiskasvatuksen asiantuntijaverkoston kanssa.

4

Johtajan työkirja työn tukena

5

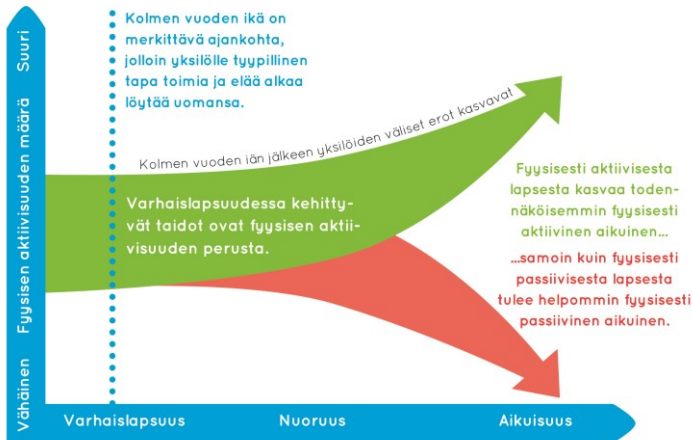
Tervetuloa!

- Tämän koulutuksen tavoitteet:
  - Tutustua päivitettyyn Johtajan työkirjaan sekä siihen, miten työkirjaa voidaan hyödyntää Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman toteuttamisessa sekä johtamisessa omassa yksikössä
  - Jakaa kokemuksia aiheeseen liittyen
  - Mahdollisesti ”kehittää” lisää työkaluja
  - Oman johtamisosaamisen vahvistaminen

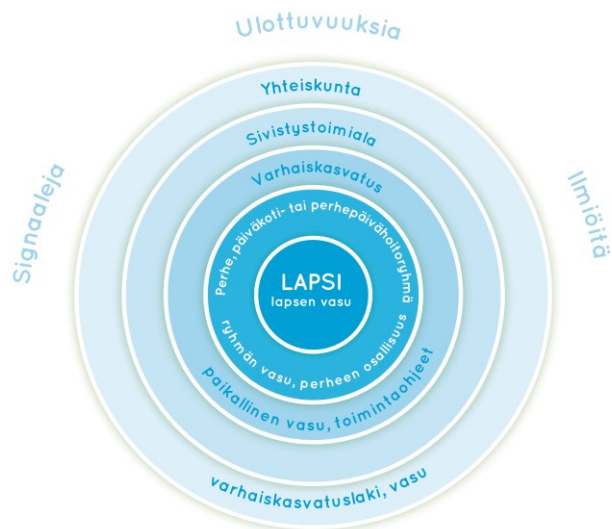
6

Varhaislapsuuden fyysisellä aktiivisuudella on merkitystä koko elämänculussa

7

Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman ulottuvuudet

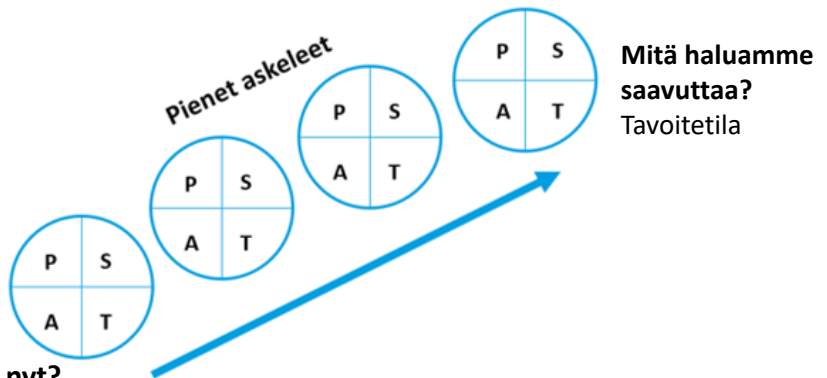

8

Pienin askelin nykytilasta tavoitettiin

Kehittämiskohde

Nykytilan arvioinnista nousevat kehittämistarpeet yksikön ”isoina kuvina” eli laajempina kehittämiskokonaisuuksina. Näistä valitaan yksi kehittämiskohde, joka jaetaan pieniin askeliin.

Missä olemme nyt?

Nykytilan arviointi

9

Työkaluja

- työyhteisön osaamisen johtamiseen
- lasten liikkumisen lisäämiseen omassa yksikössä
- työhyvinvoinnin parantamiseen
- henkilökunnan ammatillisuuden vahvistamiseen.

10

Sisällysluettelo

Esipuhe.....	3
Ilo kasvaa liikkuen	5
1 Perustehtävän johtaminen	11
2 Johtajuuden toimenpiteet	23
3 Osaamisen johtaminen	37
4 Pedagogiikan johtaminen.....	53
5 Yhteistyö perheiden ja muiden tahojen kanssa	63

11

12

Pariporinaa muutama minuutti

- Miten henkilökunta jakaa omaa osaamistaan?
- Onko työyhteisössä käsitelty fyysisen aktiivisuuden suosituksia, milloin?
- Onko teillä sovittu esim. ulkoliikuttaja?

13

Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä
Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset

- 1. Vauhti virkistää - vähintään kolme tuntia liikkumista joka päivä**
Aktiivinen tekeminen innostaa - ilika istuminen on ikävää
- 2. Kohti liikkuvaa elämäntapaa - perhe tärkeä roolimalli**
- 3. Kuuntele - anna lapselle mahdollisuus vaikuttaa**
- 4. Tekemällä taitoja - monipuolisuus kunniaan**
- 5. Ympäristö haastaa ja hauskuuttaa - ulkona unelmat todeksi**
- 6. Välineet ja lelut - innosta kokeilemaan**
- 7. Ohjattu liikunta - onnistumisen elämyksiä**
- 8. Liikunta varhaiskasvatuksessa - jokaisen lapsen oikeus**
- 9. Koko kylä liikuttaa - kaikki yhteistyössä**

Kuvio: Varhaisvuosien fyysisen aktiivisuuden suositukset s. 8

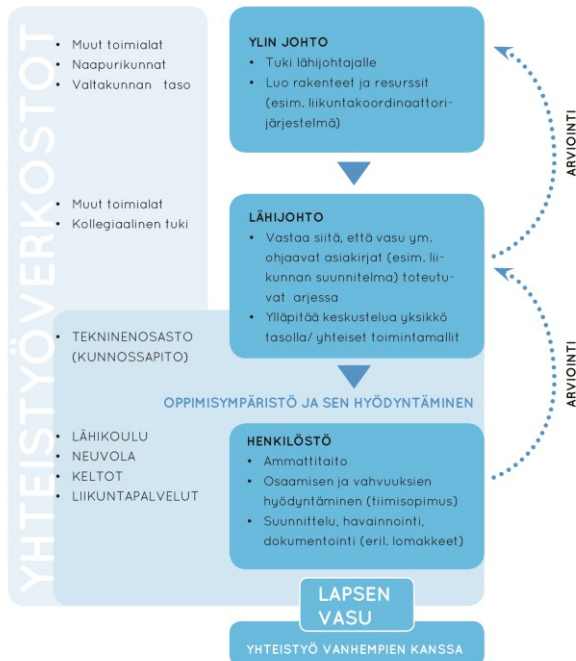
14

Työkirjan yhteys Fyysisen aktiivisuuden suosituksiin

Johtajan työkirjassa	Fyysisen aktiivisuuden suosituksissa
Perustehtävän johtaminen	Vauhti virkistää
Johtajuuden toimenpiteet	Ympäristö haastaa ja hauskuttaa & Kohti liikkuvaa elämäntapaa
Osaamisen johtaminen	Tekemällä taitoja – monipuolisuus kunniaan
Pedagogiikan johtaminen	Välineet ja lelut – innosta kokeilemaan & Ohjattu liikunta –onnistumisen elämyksiä
Yhteistyö perheiden ja muiden tahojen kanssa	Kuuntele – anna mahdollisuus vaikuttaa & Koko kylä liikuttaa – kaikki yhteistyössä

15

Liikunnallisen toimintaympäristön tasot

16

Perustehtävän johtaminen

- Nykytilan arviointi

miten tuetaan liikkumista?

- Suunnittelu
- Toteutus
- Arviointi
- Vuosikellon hyödyntäminen

17

Johtajuuden toimenpiteet

- Toimintaympäristön merkitys
- Lähiympäristön hyödyntäminen
- Ulkoilujen suunnittelu → porrastus
- Pienryhmätoiminta

18

Osaamisen johtaminen

- Osaamiskartoitukset
- Kehityskeskustelut
- Osaamisen jakaminen esimerkiksi yksikön/päiväkodin kehittämispäivässä (työpajatyöskentely)

19

Pedagogiikan johtaminen

- Arvot
- Konteksti
- Organisaatiokulttuuri
- Johtamisosaaminen
- Muutoksen johtaminen
- Arvokeskustelu myös huoltajien kanssa

20

Yhteistyö perheiden ja muiden tahojen kanssa

- ”Kasvatuskumppanuus” → kasvatusyhteistyö
- Vanhempainillat
- Toiminnallisuus
- Liikuntapalvelut

21

Tehtävä

- Jakaudutaan viiteen ryhmään.
- Jokaisella ryhmällä on pöydässä fläppipaperi, johon on merkitty ensin käsiteltävä asia. Käsiteltävät asiat ovat työkirjan kohdat: perustehtävän johtaminen, johtajuuden toimenpiteet jne.
- Tutustukaa työkirjan kyseiseen kohtaan ja keskustelkaa aiheesta. Kirjatkaa nousseita ajatuksia fläppiin. Aikaa 5–7 min.
- Ryhmät vaihtavat pöytää: perustehtävän johtaminen → johtajuuden toimenpiteet, johtajuuden toimenpiteet → osaamisen johtaminen jne.
- Kaikki ryhmät kiertävät jokaisen pöydän.

22

Ilo kasvaa liikkuen -nykytilan arviointi

- Maksuton varhaiskasvatyüksiköiden itsearviointityökalu suunnittelun, kehittämisen ja arvioinnin tueksi.
- Arvioinnissa kahdeksan osa-alueetta:
  1. Ohjelman toteuttaminen
  2. Liikkumisen lisääminen ja istumisen vähentäminen
  3. Henkilökunnan osallistuminen, osaaminen ja työhyvinvointi
  4. Lapsen osallisuus
  5. Varhaiskasvatyüksikön pihat ja tilat
  6. Varhaiskasvatyüksikön liikuntavälineet
  7. Toiminnallisuus ja motorinen kehitys
  8. Yhteistyö lasten liikkumisen edistämiseksi
- Työkalun tavoitteena tehdä näkyväksi omaa toimintaa ja tukea kehittämistyötä kohti aktiivisempaa varhaiskasvatuspäivää.
- Nykytilan arvioinnin tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää myös kuntatasolla hallintokuntien välisen yhteistyön ja koordinaation kehittämiseen sekä valtakunnallisesti Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman tavoitteiden seurantaan ja tuottamaan tietoa päätöksenteon tueksi.
- Nykytilan arvioinnin valtakunnalliset ja AVI-alueittaiset tulokset on koottu [visuaaliseen tietokantaan Virveliin](http://visuaaliseen.tietokantaan.virveliin.fi).

www.ilokasvaaliikkuen.fi/nykytilan-arviointi

23

Esimerkki nykytilan arvioinnista

0=e-i lainkaan   toteutuu täysin=4

0	1	2	3	4
---	---	---	---	---

OHJELMAN TOTEUTTAMINEN

Varhaiskasvatyüksikössä on tiimi, joka koordinoi Ilo kasvaa liikkuen -toimintaa					4
Yhteyshenkilölle on järjestetty aikaa Ilo kasvaa liikkuen -toiminnan koordinointiin	1				
Liikkumisen edistämiseksi on valittu tavoitteet ja toimenpiteet		2			
Päivittäinen liikkuminen on kirjattu osaksi yksikön toimintasuunnitelmaa (Vasua)		2			
Liikkumisen ja hyvinvoinnin edistäminen on täsmennetty kunnan Vasuun			3		
Ilo kasvaa liikkuen -toiminta on kirjattu kuntastrategiaan, kunnan hyvinvointistrategiaan tai muuhun vastaavaan asiakirjaan	1				
Kokonaispisteet tästä osiosta:	13	/	24		Max.pisteet

24

Rakenteet johtamisen tukena (Soukainen 2015)

- Aikarakenne
  - Esimiehen tapa hahmottaa ajankäyttöään
  - Vuosikello
- Viestintäjärjestelmä
- Kokouskäytännöt
- Toimintamallit
  - Systemaattiset järjestelmät, toistuvuus
  - Päivärytmin mukanaan tuomat
- Laatukäsikirja
  - Laadunhallinnan ylläpitämisen keinot
- Tehtävärakenteet

25

26

Nouse seisomaan ja vaihda muutama sana naapurin kanssa

- Mitkä ovat sinun yksikössäsi rakenteiden kannattelevia tekijöitä?
- Miten voidaan vaikuttaa jokaisen lapsen hyvinvoinnin varmistamiseen?
  - Henkilöstö → asenne, ammatillisuus
  - Vasu → kehittäminen, osaaminen
  - Tyhy → yhteisön ja itsen johtaminen
  - Perheet → yhteistyö ja verkostot
  - Ympäristö →
  - Muuta, mitä? →

27

Kysymys kuuluu: mitä voin tehdä?

- Jälleen ryhmät, kokoonpano eri kuin edellisessä tehtävässä: otetaan luku viiteen.
- Tarkastelkaa nykytilan arvioinnin asioita siitä näkökulmasta, että kyseessä on oma yksikkösi.
- Kirjatkaa ylös toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi:
  - Mitä työkirjan työkaluja voit hyödyntää?
  - Mitä työkaluja sinulla on itselläsi käytössä?
  - Kertokaa toisillenne esimerkkejä onnistuneista kokeiluista, niitä on jokaisessa yksikössä!

28

Muutosjohtajan kuusi vinkkiä

1. Kerrotaan, miksi muutos on tehtävä (nykytilan arviointi).
2. Omalla esimerkillä asian edistäminen alleviivaten rehellisyyttä: tehdään muutos ja sitten arvioidaan uudelleen tilannetta rehellisesti.
3. Ydinryhmä tukemaan johtajaa, jotta ei olla yksin uuden asian kanssa.
4. Pienin askelin suunnistetaan kohti välitavoitteita.
5. Huomioidaan muutoksen vaiheet – kannattaa tehdä näkyväksi pienikin edistyminen (kirjaaminen tärkeää).
6. Älä lannistu ensimmäisestä epäonnistumisesta, vaan anna kokeilulle useampi mahdollisuus kasvaa pysyväksi käytännöksi.

Lähde: <https://www.liiku.fi/varhaiskasvattajille/varhaiskasvatuksen- uutiset/muutosjohtajalle-kuusi-vinkkia-kuntavasun-edistamiseen/>

29

KIIITOS!

www.ilokasvaaliikkuen.fi

30